

Toimittajiin kohdistuva verkkohäirintä

Tutkimuspohjaisia
ohjeistuksia ja
suosituksia häirinnän
kitkemiseen

IDA

intimiys datavetoisessa kulttuurissa

Verkkohäirintä vaarantaa lehdistönvapauden

Internetistä ja sosiaalisesta mediasta on tullut toimittajille tärkeä työväline. Samalla kommenttiketjut ja toimittajien sähköpostit täyttyvät häiritsevistä viesteistä, vihapuheesta ja jopa väkivallalla uhkailusta.

Verkkohäirintä on vakava toimittajien autonomiaa ja lehdistönvapautta uhkaava ilmiö, joka voi vaikuttaa siihen, mistä aiheista ja mihin sävyyn uskalletaan kirjoittaa. Sillä millaisia juttuja saamme lukea, on kauaskantoisia yhteiskunnallisia seurauksia.

Hyviä uutisia: Verkkohäirintään on mahdollista puuttua, ja vastuu sen kitkemisestä on yhteinen.

Siksi koostimme toimittajien, työnantajien ja esihenkilöiden tueksi tämän suositus- ja ohjekirjasen laajemmasta verkkohäirintää käsittelevästä raportistamme [[linkki raporttiin](#)].

[Kommenttipalstojen ja sosiaalisen median aitiopaikoilta,](#)
[IDA](#)

Mistä verkkohäirinnässä on kyse, mitä journalistisella alalla toimivien pitäisi siitä tietää?

Internet ja sosiaalinen media ovat toimittajille keskeisiä työvälineitä etsiä juttuaiheita, osallistua keskusteluun, kasvattaa näkyvyyttä ja rakentaa ammatillista brändiä. Samalla toimittajat altistuvat verkkohäirinnälle kuten solvaamiselle, huhujen tai yksityiselämäänsä kuuluvien tietojen levittämiseksi, seksuaaliselle ahdistelulle, uhkailulle ja pelottelulle. Häirintää kirvoittavat erityisesti voimakkaita mielipiteitä ja tunteita herättävät aiheet kuten maahanmuutto, pakolaisuus ja rasismi, politiikka ja vaalit sekä oikeistopopulismi ja äärioikeisto. Monille toimittajille häirintä on arkipäivää. Se ei ole ok.

Verkkohäirintä on riski toimittajien autonomialle ja lehdistönvapaudelle. Häirinnän uhka voi vaikuttaa siihen, mistä aiheista ja mihin sävyyn uskalletaan kirjoittaa. Osa toimittajista päätyy jättämään journalismin kokonaan ja vaihtamaan alaa.

Työnantajat kannustavat ja jopa velvoittavat toimittajia avoimeen läsnäoloon sosiaalisessa mediassa. Siitä huolimatta työnantajat ja esihenkilöt ovat varautuneet verkkohäirintään ja ohjeistaneet työntekijöitään häirintätilanteissa toimimiseksi vaihtelevasti. Toimittajat eivät välttämättä aina tiedä, miten häirintätilanteissa tulisi toimia ja kenen puoleen kääntyä. Usein toimittajat ovat kokeneet jääneensä häirintätilanteissa yksin, ja tilanteita ei oteta riittävän vakavasti. On tärkeää muistaa, että häirintä on aina koko työyhteisön yhteinen asia.

Muutamia faktoja.

1. Lähes neljäsosa Ylen toimittajista on raportoinut tulleen systemaattisen palautekampanjan kohteeksi, ja lähes seitsemäsosaa on uhkailtu väkivallalla. Noin joka viides suomalainen toimittaja on kokenut sanallista painostamista.
2. Sosiaalinen media on yleisin verkkohäirinnän kanava. Häirintää esiintyy erityisesti Facebookissa, Twitterissä, YouTubeissa ja Instagramissa. Usein häirintä tapahtuu julkisina verkkoviesteinä, mutta myös yksityisviestien kautta.
3. Naiset kokevat verkkohäirintää yleisesti miehiä enemmän. Toimittajien kohdalla eri sukupuolten kokeman häirinnän määrässä ei ole merkittäviä eroja. Häirinnän muodot ovat kuitenkin erilaisia: naiset kohtaavat enemmän ulkonäköön liittyvää haukkumista, vähättelyä, seksuaalista ahdistelua ja seksuaalisella väkivallalla uhkailua.
4. Journalististen juttujen kommenttikentät ja mahdolliset medioiden omat keskustelufoorumit ovat paikka, jossa vihapuhetta ja häirintää kohdistetaan niin toimittajiin, haastateltuihin henkilöihin kuin kanssakommentoijiin. Häiritsevien kommenttien kitkemiseksi suomalaismedioissa yleisenä käytäntönä on ollut kommenttien ennakkomoderointi. Monesti moderoinnin toteuttamiseen ei kuitenkaan ole vakiintuneita käytäntöjä, ohjenuoria tai määrättyjä resursseja.

Toimittaja, minimoii verkkohäirinnän riskit.

Pyri ennakoimaan häirintätilanteet

Tietyistä aiheista kirjoittaminen voi altistaa häirinnälle toisia herkemmin. Jos epäilet tai pelkää joutuvasti häirityksi työsi takia, kerro asiasta esihenkilöllesi. Organisaatiolla tulisi olla valmiina ohjeistus häirintätilanteissa toimimiseen. Sopikaa mahdollisista toimenpiteistä ja vastuualueista. Jos työskentelet esimerkiksi freelancerina, kysy, miten työsi tilaaja varmistaa turvallisuutesi. Kysy myös ohjeita mahdollisissa häirintätilanteissa toimimiseen.

Huolehdi tietoturvastasi

- 1) Varmista, että salasanasi ovat tarpeeksi vahvoja. Älä käytä samaa salasanaa useissa eri palveluissa. Uhkaavissa tilanteissa vaihda salasanat välittömästi.
- 2) Ota käyttöön kaksivaiheinen tunnistautuminen eri palveluissa ja sovelluksissa ehkäistäkseen tileillesi murtautumisen.
- 3) Sulje sijainnin jako sekä älypuhelimestasi että tietokoneestasi. Tarkista, jakavatko käyttämäsi sosiaalisen median alustat sijaintiasi automaattisesti julkaisujesi kautta.
- 4) Pidä huoli, ettei kukaan pääse käsiksi yksityiseen tietokoneeseesi tai muihin elektroniisiin välineisiin.
- 5) Jos epäilet, että puhelimesi on vakoiluohjelma, älä yritä poistaa sitä itse, vaan toimita laite poliisille tutkittavaksi.

Harkitse, missä jaat yhteystietojasi

Onko henkilökohtainen puhelinnumerosi ja osoitteesi yleisesti saatavilla? Joissain tilanteissa yhteystietojen saatavuutta voi joutua rajoittamaan. Maistraatin kautta voi tarvittaessa tehdä myös tietojenluovutuskiellon tai turvakiellon.

Mieti, mitä jaat sosiaalisessa mediassa ja kenelle

Suojaa henkilökohtaiset sosiaalisen median tilit niin, etteivät tuntemattomat pääse näkemään tietojasi ja päivityksiäsi. Tee työkäyttöön ja muuhun julkiseen kommunikointiin erillinen profiili tai sivu, johon et jaa henkilökohtaisia tietoja.

Tarkista, mitä tietoja sinusta löytyy verkosta

Tarkista sometiliesi yksityisasetukset. Googlaa nimesi ja pyydä tarvittaessa tietojesi poistoa julkisilta sivustoilta ja rekistereistä. Google Alerts -palvelun kautta voit saada ilmoituksen aina, kun esimerkiksi nimesi, osoitteesi, puhelinnumerosi tai muu haluamasi tieto mainitaan verkossa.

Kohtasitko verkkohäirintää? Toimi näin.

Tunnista tilanne, jotta siihen voidaan reagoida oikealla tavalla

Onko kyseessä joukkoistettu vihakampanja vai yksittäinen häirikkö? Vaarantaako häirintä yksityisyytesi tai turvallisuutesi? Kohdistuuko häiritsevä palaute työhösi vai sinuun henkilöinä? Tutustu yleisimpiin verkkohäirinnän taktiikoihin [linkki julkaisuun].

Ilmoita esihenkilölle

Ilmoita asiasta esihenkilöllesi mahdollisimman pian. Hänellä on velvollisuus auttaa sinua työhön liittyvissä uhkaavissa tilanteissa. Myös freelancerina työskentelevän kannattaa ilmoittaa häirinnästä työn toimeksiantajalle.

Tallenna kaikki todisteet

Ota viipymättä näyttökuva kaikista vihapuhetta ja häirintää sisältävästä sisällöstä. Säilytä sähköpostit ja yksityisviestit. Kirjaa ylös myös mahdolliset häiritsevät puhelut. Todistusaineistosta on hyötyä, mikäli joudut tekemään häirinnästä rikosilmoituksen. Tallenna viestit mieluiten niin, että mukana on aikaleima ja tiedot viestin lähettäjistä.

Ilmianna ja estä häirikkö

Sinulla ei ole velvollisuutta kommunikoida häiritsevien ihmisten kanssa. Sosiaalisen median alustat tarjoavat mahdollisuuden ilmiantaa häirikköprofiilit. Ilmiantamisen lisäksi häiritsevät tilit kannattaa estää, jotta häirikkö ei voi enää nähdä profiiliasi eikä lähettää sinulle viestejä.

Mieti, kannattaako viesteihin vastata

Punnitse vastaamista tarkkaan, sillä joskus vastaaminen aiheuttaa lisää häiriköintiä. Häiritsijän tarkoituksena voi olla saada sinut hiljenemään tai provosoitumaan. Pyri keskittymään ensisijaisesti työhösi ja turvallisuuteesi.

Tee tarvittaessa rikosilmoitus

Jos epäilet tilanteeseen liittyvän rikosta tai sen uhkaa, ole yhteydessä poliisiin.

Huolehdi hyvinvoinnistasi ja jaksamisestasi

Häirinnän kohteeksi joutuminen voi olla erittäin raskasta. Jos tilanne on liian kuormittava, ota etäisyyttä. Tee asioita, joista nautit. Muista, ettei häirintä ole koskaan sinun syysi. Hae tarvittaessa apua esimerkiksi työterveyshuollosta.

Häirintään varautuminen, ohjeita työnantajille ja esihenkilöille.

Työnantajalla on lakisääteisiä velvollisuuksia huolehtia työntekijöidensä työturvallisuudesta

Organisaatiossa on pidettävä huoli siitä, että työturvallisuutta koskevat lakisääteiset velvollisuudet hoidetaan asianmukaisesti. Tietäväthän esihenkilöt tietävät oman vastuunsa työturvallisuutta koskevista velvoitteista?

Laatikkaa toimintaohjeet häirintätilanteisiin

Työntekijöiden tulee tietää, miten uhkaavissa tilanteissa toimitaan ja kenelle häirinnästä voi tarvittaessa ilmoittaa. Siksi organisaatiolla on oltava olla valmiina työyhteisön erityistarpeet huomioivat toimintaohjeet erilaisiin häirintätilanteisiin. Varmista, että ohjeet ovat ajan tasalla ja kaikkien työntekijöiden helposti saatavilla. Keskustele työntekijöidesi kanssa häirinnästä ja siihen varautumisesta säännöllisesti sekä muistuta heitä ohjeistuksen olemassaolosta. Jotkin tilanteet saattavat olla erityisen arkaluontoisia ja vaatia sensitiivisempää suhtautumista. Erilaisiin häirintätilanteisiin tulee nimetä ja kouluttaa vastuuhenkilöt. Onhan työyhteisönne ilmapiiri sellainen, että epämuikavista tilanteista uskalletaan kertoa? Kannusta työntekijöitä avoimuuteen.

Laatikkaa sosiaalisen median vuorovaikutussuunnitelma

Työntekijöiden kanssa yhdessä laadittu sosiaalisen median vuorovaikutussuunnitelma on osa häirinnän ennaltaehkäisyä. Vastataanko häiritsevään palautteeseen, miten ja

kenen vastuulla vastaaminen on? Epäonnistunut viestintä on uhka koko organisaation maineelle.

Tunnista riskiaiheet

Tietyistä aiheista kirjoittaminen voi altistaa häirinnälle toisia herkemmin. Riskit on hyvä tunnistaa jo ennakkoon. Keskustelkaa työntekijän kanssa siitä, miten häirinnän riskejä voi minimoida ja miten mahdollisissa häirintätilanteissa tulee toimia.

Varmista keskustelujen moderoinnin toimivuus

Häirintää ja vihapuhetta ilmenee runsaasti uutisten kommenttikentissä ja sosiaalisen median sivuilla. Keskustelujen moderointi on sivujen ylläpitäjän vastuulla. Onko toimituksessanne selkeät moderointikäytännöt? Varmista, että moderoinnissa noudatetaan [Julkisen sanan neuvoston Journalistin ohjeita](#). Vihaviestien jatkuva lukeminen on hyvin kuormittavaa. On tärkeää huolehtia myös moderojien jaksamisesta.

Tarjota turvallisuuskoulutusta

Tarjota työntekijöille tietoturva- ja turvallisuuskoulutusta häirinnän ennaltaehkäisemiseksi.

Turvaa työntekijöidesi yksityisyys

Työnantajalla on lakisääteinen velvollisuus huolehtia työntekijöidensä yksityisyydestä. Millaisia tietoja työntekijästä on mahdollista saada organisaation kautta? Ovatko tiedot välttämättömiä työn kannalta? Älä anna työntekijöidesi henkilökohtaisia tietoja eteenpäin ilman suostumusta.

Varmista myös freelancer-toimittajien turvallisuus

Pidä huolta myös toimituksen freelancereiden turvallisuudesta. He ovat alttiimpia häirinnän negatiivisille vaikutuksille vakituisen työsuhteen ja työyhteisön tuoman turvan puutteen vuoksi. Varmista, että kaikki työntekijät ovat perillä toimituksen turvallisuus- ja vuorovaikutussuunnitelmista. Häirintätilanteissa tarjoa apua ja tukea.

Näin toimit häirintätilanteessa työnantajana ja esihenkilönä.

Ymmärrä tilanteen vakavuus

Kun työntekijäsi kohtaa verkossa häirintää, vihapuhetta tai uhkailua, tee selväksi, että ymmärrät tilanteen vakavuuden. Verkkohäirintä on todellinen ongelma, joka saattaa aiheuttaa merkittävää haittaa toimittajalle ja koko organisaatiolle. Älä vähättele työntekijäsi kokemuksia.

Tarjota tukea

Työntekijän ei pidä jäädä tilanteessa yksin. Moni saattaa häirintätilanteessa epäillä ja syyttää itseään. Kerro työntekijälle, ettei hän ole tehnyt mitään väärää.

Muistuta työterveyshuollon mahdollisuudesta

Työntekijää on hyvä muistuttaa työterveyshuollon ja psykologisen tuen mahdollisuudesta.

Ota selvää tilanteesta

Selvitä mitä on tapahtunut, keitä asia koskee ja mitkä ovat tarvittavat toimenpiteet. Minkälaista häirintä on ja kauanko se on jatkunut? Onko henkilökunta perillä siitä, miten tilanteessa tulee ohjeistustenne mukaan toimia?

Tee riskiarvio

Onko työntekijä tai joku muu vaarassa? Liittyykö häirintään fyysisen väkivallan uhkaa? Onko olemassa riski, että häirintä siirtyy verkosta tosielämään? Täytyykö tilanteesta ilmoittaa poliisille?

Osoita tukea tarvittaessa myös julkisesti

Joissain tilanteissa toimittajan tukeminen myös julkisesti saattaa olla paikallaan. Keskustele tästä mahdollisuudesta häirintää kokeneen kanssa. Häirinnän julkinen tuomitseminen ja häirintätilanteisiin puuttuminen näkyvästi voi ehkäistä häirintää tulevaisuudessa. Se myös lisää luottamusta ja osoittaa työntekijälle, että organisaatio seisoo hänen takanaan vaikeissakin tilanteissa.

Pyri varmistamaan, ettei uhrin tarvitse altistua enempää häiritsevälle sisällölle

Häiritsevät ja vihapuhetta sisältävät kommentit tulee tallentaa mahdollista rikosilmoitusta varten. Häirinnän kohteelle tällaisen aineiston kerääminen on kuitenkin hyvin kuormittavaa ja vie aikaa varsinaiselta työnteolta. Materiaalin tallentamisessa voivat auttaa henkilöt, jotka eivät itse ole häirinnän kohteena. Heidät on hyvä nimetä jo etukäteen. Sopikaa yhdessä, millä tavalla uudet häiritsevät viestit käsitellään tilanteen jatkuessa. Huolehdi myös, etteivät häiritsevät kommentit jää niiden tallentamisen jälkeen näkyville julkiseen keskusteluun, kuten juttujen kommenttikenttiin.

Rikosepäilyissä ota yhteys poliisiin

Jos epäilette tilanteeseen liittyvän rikosta tai sen uhkaa, olkaa yhteydessä poliisiin. Työnantaja voi myös tehdä rikosilmoituksen työntekijän puolesta, jos työntekijä niin toivoo.

Kaipaatko lisää tietoa ja tukea?

Tutustu julkaisuumme verkkohäirinnän riskien ennakkoinnista ja hallinnasta [\[linkki julkaisuun\]](#).

Lisäksi kokosimme aiheesta hyödyllisiä materiaaleja sivustollemme [\[linkki sivustolle, kootusti verkkohäirinnän ja tietoturvallisuuden linkkilista\]](#).

IDA - Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa on Suomen Akatemian rahoittama tutkimushankkeiden yhteenliittymä. Analysoimme datavetoisen kulttuurin vaikutusta sosiaalisiin rooleihin ja suhteisiin sekä niihin liittyviä haavoittuvuuksia. Kysymme, miten intiimiyttä ja yksityisenä pidettyjä asioita hyödynnetään luovilla aloilla, politiikassa ja muissa julkisissa ammateissa sekä erilaisissa sosiaalisissa yhteyksissä. Tutkimme ja kehitämme demokraattisia tapoja henkilökohtaisen datan hallitsemiseen, suojaamiseen, jakamiseen ja käyttöön. [Lue lisää.](#)